

K otázce podmíněnosti sladování rodiny a zaměstnání individuálními a strukturálními faktory

Věra Kuchařová

Obsah příspěvku

- **Co vypovídají výběrová šetření o reflexi napětí mezi rodinou a zaměstnáním**
  - **Externí podmínky sladování rodiny a zaměstnání**
  - **Individuální faktory ovlivňující míru napětí – místo rodinných charakteristik**
  - **Souvislosti s rodičovským chováním**
-
- **Hlavní zdroje dat:**
    - **GGG**
    - **Druhý EQLS**
    - **RZV**

Míra napětí mezi aktivitami pro rodinu a zaměstnáním

V EU15 (EU27) má 26 % (29%) mužů a žen problémy s plněním rodinných povinností minimálně několikrát měsíčně z důvodu množství času, který stráví v práci.

V NČS 12 je to 41 %.

V aktuálně kandidátských (Chorvatsko, Makedonie, Turecko) je to 50 %.

Zdroj: Second European Quality of Life Survey (EQLS). 2008

Pro srovnání:

ČR-GGS 2005: několikrát týdně 9 %, minimálně několikrát měsíčně 30 %

Míra napětí mezi aktivitami pro rodinu a zaměstnáním

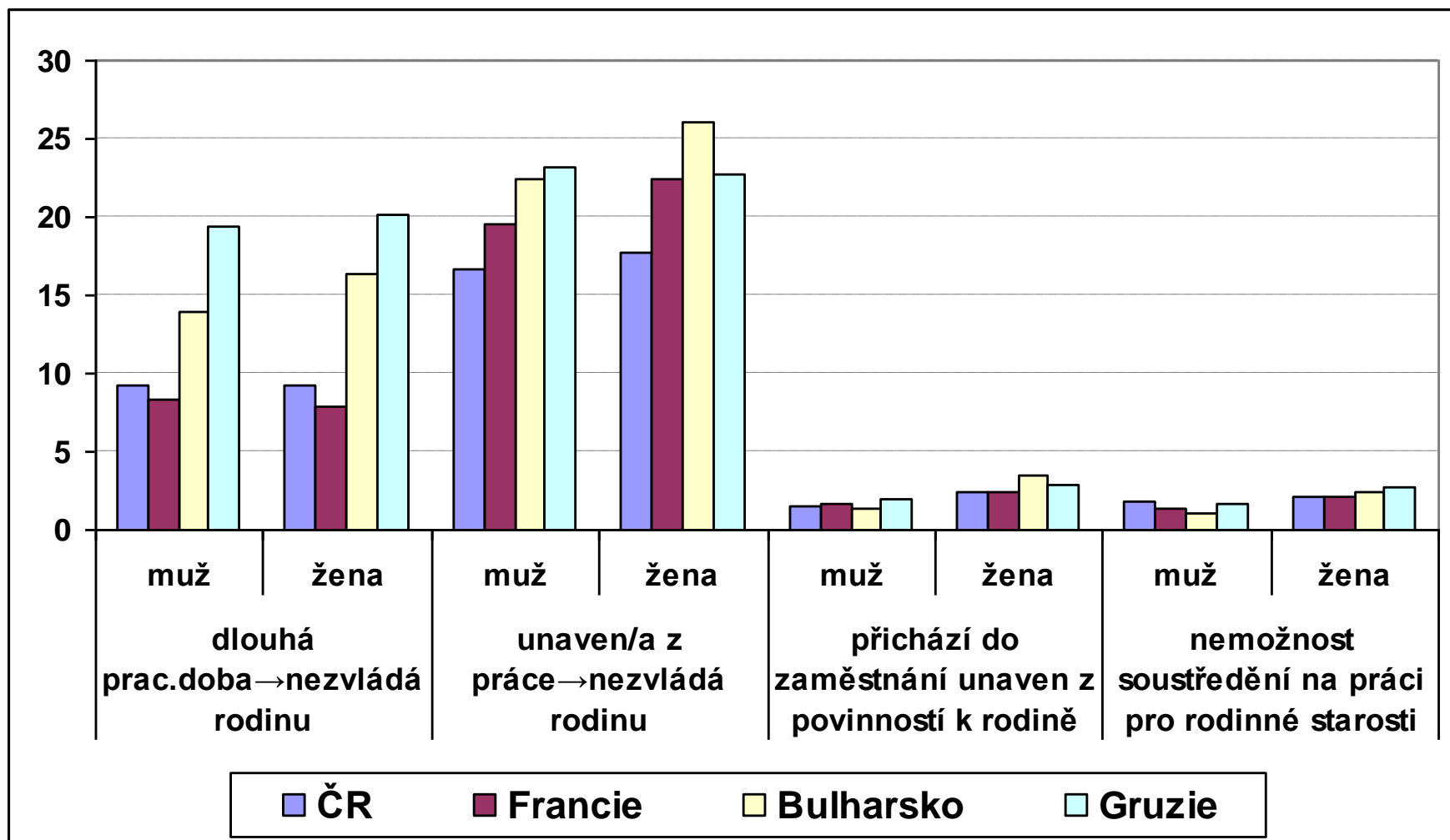
obecně má vliv míra vyspělosti státu – úrovně modernizace

J.Edlund a jiní (sounrný index napětí):

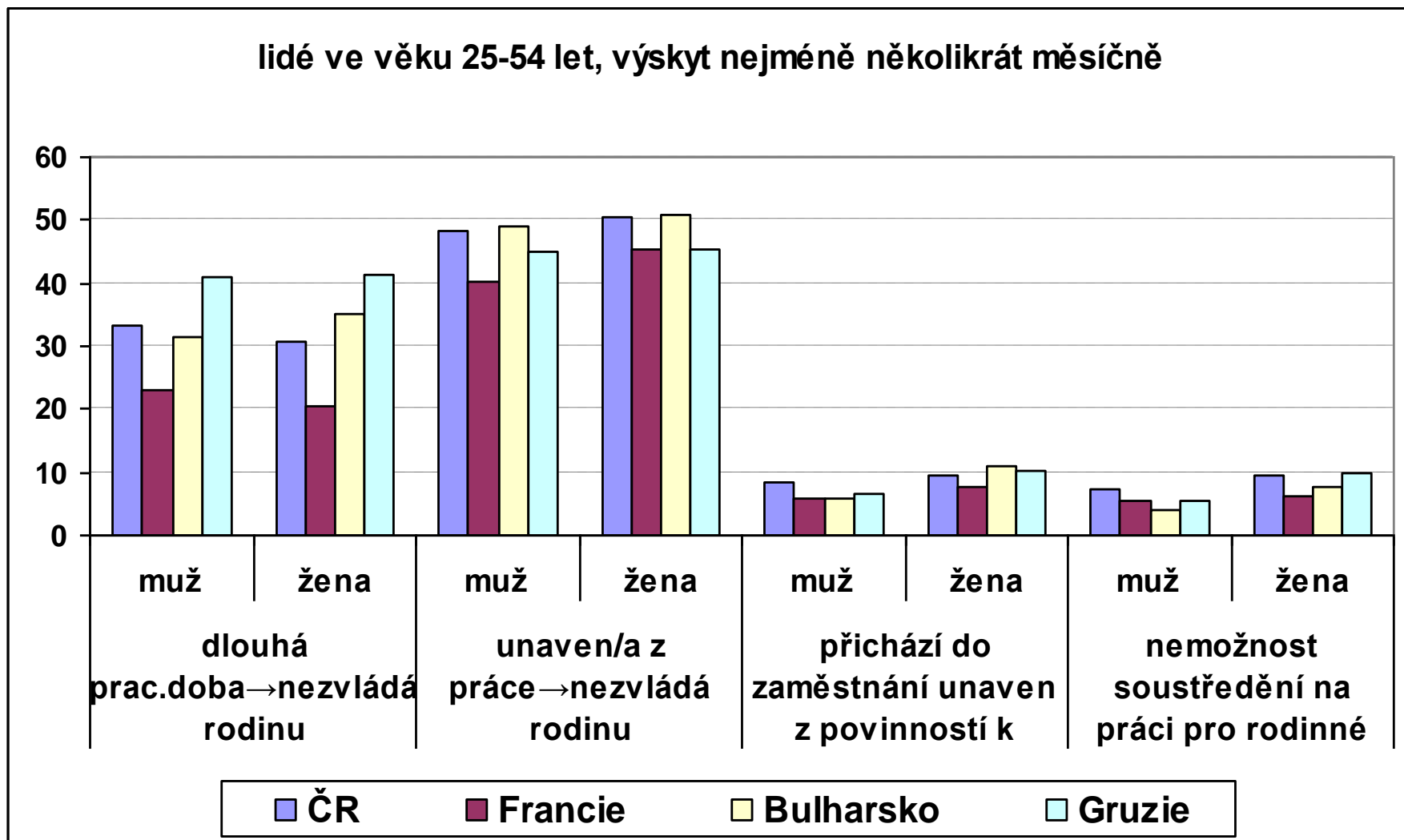
- zásadní rozdíl mezi vyspělými (evropskými +..) a méně vyspělými zeměmi – v prvních napětí pramení hlavně z vytížení prací, v druhých „ze strany“ práce i rodiny
- Rozdíly (nejen) mezi vyspělými zeměmi ovlivňuje navíc: charakter „welfare state“ (WS) a „family regime“ (FR) {„family welfare“} ~ rodinná politika⁺
- Jenže: různé kombinace WS a FR nevedou ke stejnému „typu“ rodinného chování – „typické“ evropské regiony (skandinávský, západoevropský, jihoevropský, anglo-saský, střední a východní Evropa) jsou uvnitř v různé míře diferencované + země z různých regionů vykazují společné rysy

potřeba zahrnout do analýzy též faktory společensko kulturní (tradice rodinných vztahů, míra individualizace aj.) a individuální (v jejich komplexu)

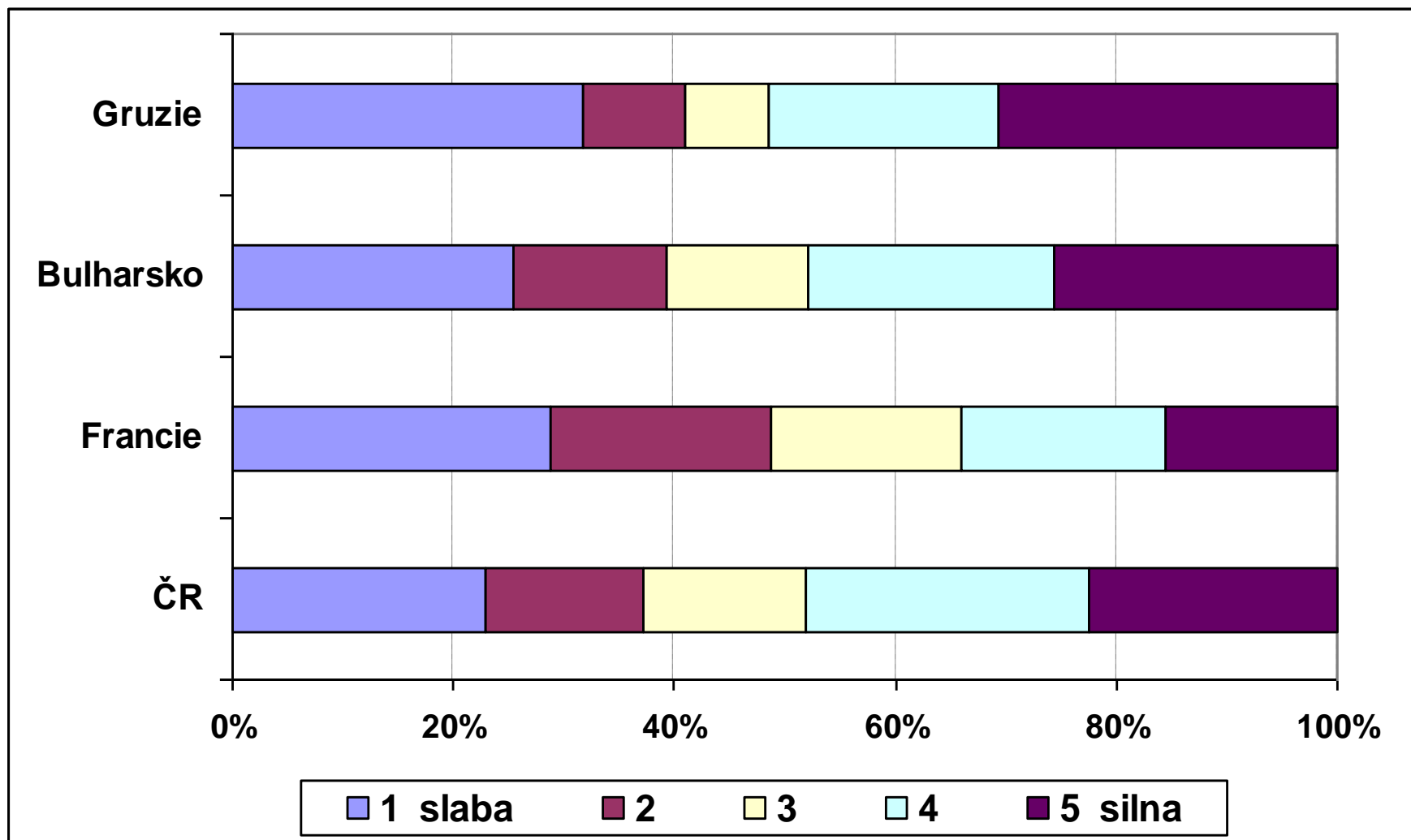
Míra napětí mezi aktivitami pro rodinu a zaměstnáním (%-několikrát týdně; GGS)

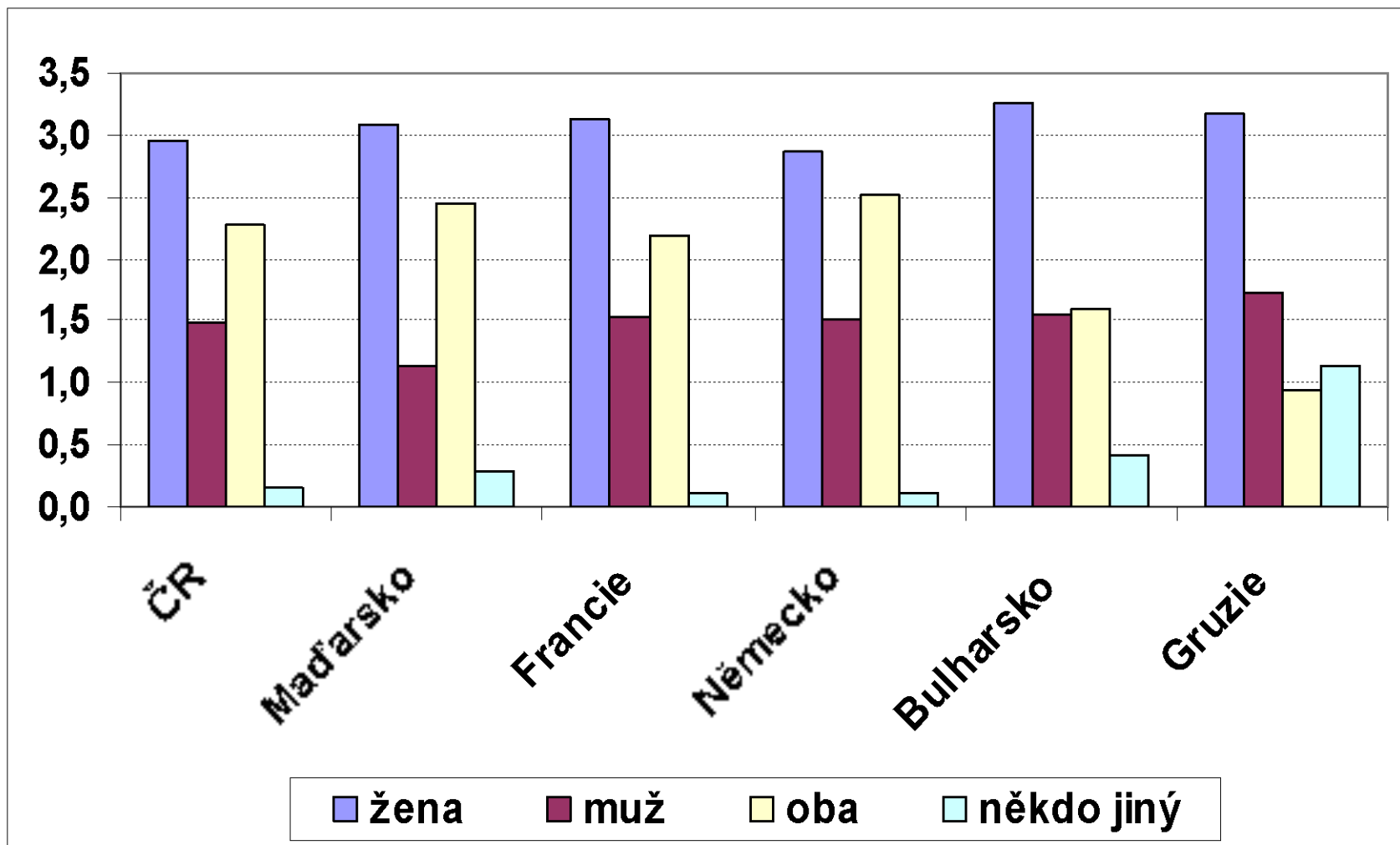
Míra napětí mezi aktivitami pro rodinu a zaměstnáním (%- minim. několikrát měsíčně; GGS)

Souhrnný index napětí rodina-zaměstnání

Rozdělení domácích povinností a kompetencí (průměrná hodnota souhrnného indexu podílu jedinců na vybraných činnostech- ze 7 celkem)

Poznámky k roli externích (strukturálních) faktorů HRZ

- ✿ **Rozdíly mezi zeměmi ilustrují podmíněnost externími podmínkami**
  - Celková vyspělost země (míra modernizace): bohatství, sociální rozdíly, míra chudoby,
  - Strukturální a institucionální podmínky – WS a FR (~ sociální a rodinná politika)
- ✿ **Analýzy ukazují nejasnou/nepřímou/nejednoznačnou souvislost s „family regime“ – pouze „rámcová“**
- ✿ **Role trhu práce**
- ✿ **Rozdíly mezi zeměmi (uvnitř typů FR) implikují také podmíněnost kulturní a historickou (zvyklosti a tradice) – přeneseno do individuálních faktorů**

Poznámky k roli individuálních (subjektivních) faktorů HRZ

- ✦ **Rozdíly (nevelké) mezi muži a ženami se nezdají adekvátní jak genderovým nerovnostem a rozdělení rolí v domácnosti, tak podmínkám daným FR – vlivy rodinného cyklu a subjektivních faktorů**
- ✦ **„Soukromá sféra“:**
  - **především partnerská dělba práce**
  - **počet a stáří dětí**
  - **fáze rodinného cyklu**
  - **role širší rodiny**
  - **ale také životní postoje a spokojenost a aspirace – vyšší korelace s mírou napětí mezi rodinou a zaměstnáním ve sledovaných zemích (ČR, FR, BG a Gruzie), než rodinné zázemí; srovnatelná závislost s korelací s pracovní dobou či s profesní kategorií jedince**

Rozdíly v pracovním vytížení mužů a žen (EQLS)

pracovní vytížení – především délka pracovní doby:

- ✿ **Míra zaměstnanosti žen věk 15-64** (vliv vzdělávacího a penzijního systému + RD):
  - **ČR 57 % (?!), Francie 60%, Bulharsko 59 %**
- ✿ **Podíl částečných úvazků: ženy:**
  - **ČR 8 %, Francie 30 %. Bulharsko 2 %**
- ✿ **Délka pracovní doby-hodiny týdně: ženy:**
  - **ČR 38,7; Francie 34,4; Bulharsko 40,9**
- ✿ **Flexibilita pracovní doby - využívání nestandardních pracovních režimů**

Rozdíly v dělbě domácích prací mužů a žen (EQLS)

- Podíl žen, stěžujících si na nespravedlivé zatížení domácími pracemi: **ČR 22%** (ČR na 6. místě z 31 zemí)
nejméně: FI 15%, DK 16%;   nejvíce: LU73 %, **FR68 %**);
- Týdenní čas (hodiny) neplacené práce (lidé zaměstnaní):
ČR 60 hodin; **Francie 50**, Bulharsko 49
- ▶ Zkoumat roli individuálního přístupu a charakteristik

Oblasti vlivu vybran. externích faktorů na chování a rozhodování

	vzdělávací systém	TP zaměstnav.	zákoník práce	mzdový systém	APZ ¹	RP ² - dávky	RP ² - služby	bytová politika
délku vzdělanostní přípravy	++	+?						
celoživotní vzdělávání	+	+	+		+			
profesní start	+	+	+		+			
kariérní postup	+	++		+ ?				
časování rodičovského startu	+	+				+ ?	+ ?	++
délka MD a RD ³			+	+		+	+	
návrat po RD		+	++		+	++		
zaměstnání ženy – rané mateřství		+					+	
dělbu rolí v rodině MxŽ		+ ?		+			+	+?
míru napětí HRZ ⁴		+		+			+	

Vliv vybran. individuálních faktorů na chování a rozhodování

	vzdělání	profese	genderové postoje	náboženství	tradice	individualismus	preferen ce
délku vzdělanostní přípravy	+	0			+	+	+
celoživotní vzdělávání	+	+					+
profesní start	+	+					
kariérní postup	+	+				+	+
časování rodičovského startu	+	+	+	+	+	+	+
délka MD a RD ³	+	+	+		+		+
návrat po RD	+	+					
zaměstnání ženy – rané mateřství	+	+	+		+	+	+
dělbou rolí v rodině MxŽ		+	+	+	+	+	+
míru napětí HRZ ⁴		+		+		+	+

Nejobecnější závěr

Role externích (strukturálních) a individuálních faktorů při kombinacích rodinného a profesního života jako důležité determinanty rodinného chování jsou propojené, neoddělitelné a do značné míry vyrovnané (otázka kriteria) - vzájemně závislé

Nutno skloubit různé politiky, mající explicitně nebo implicitně vliv na rodinné chování a životní podmínky rodin

Nutno formulovat a zavádět opatření těchto politik v konkrétním kontextu sociálně ekonomického rozvoje a jeho stupně

